

**Національний університет біоресурсів і
природокористування України**

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

**Студентський науковий гурток «Клуб юних
теоретиків»**

**Студентський науковий гурток «Дискусійний
клуб «De jure!»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVI ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

16 листопада 2023 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVI Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVI
Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 16 листопада 2023 р.) / Укладачка:
Віра Качур. К., 2023. 234 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**

Білоус Валерія

студентка 2 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України (м. Київ)

Правова природа штрафу*

Зміст правообмежень. Штраф, як, утім, і практично всі інші види покарань, пов'язаний із цілим комплексом правообмежень для засудженого. Проте, у цього виду покарання, як не у багатьох інших, дуже чітко проявляється його головне правообмеження. Таким у штрафу є обмеження права власності на якусь суму грошей, що законно належать засудженому. Звичайно, таке обмеження права власності найчастіше

пов'язане з обмеженням засудженого і в інших правах: від права на достатній життєвий рівень (ст. 48 Конституції) до права на заняття підприємницькою діяльністю (ст. 42 Конституції), права на освіту (ст. 53 Конституції) і деяких інших прав, реалізація яких виявиться вельми ускладненою, а то й зовсім неможливою без тієї суми грошей, яку засуджений сплатив державі як штраф. як штраф. Однак такі правообмеження є похідними і, до того ж, необов'язково можуть виникнути в разі застосування штрафу. Основним же і неминучим правообмеженням цього виду покарання є саме обмеження права власності, причому не на будь-які об'єкти такого права, а лише на такий специфічний його об'єкт, як гроші (ст. 177, 179, 192 ЦК).

Поняття штрафу. Цей вид покарання є одним із декількох, поняття якого визначено безпосередньо в законі. В відповідно до ч. 1 ст. 53 КК "штраф - це грошове стягнення, що накладається судом у випадках і в межах, установлених в Особливій частині цього Кодексу". Українські криміналісти, в цілому, погоджуються з таким визначенням. Лише тільки В. А. Попрас, намагаючись пов'язати законодавче визначення штрафу із загальним поняттям покарання, визначає штраф як примусовий захід, що застосовується за вироком суду до особи, яка визнана винною у скоєнні злочину, і полягає в передбаченому законом обмеженні її права власності на певну суму грошових коштів.[1. с. 20]

Нинішнє законодавче поняття штрафу цілком відповідає потребам практики законотворчості та правозастосування, а тому може бути збережене і на майбутнє. Так чи інакше, але штраф дійсно являє собою якусь грошову суму, що стягується з особи, яка вчинила злочин, у дохід державного бюджету. У цьому сутність штрафу і його відмінність від інших

* Наукова керівниця – доцентка кафедри адміністративного та фінансового права Національного університету біоресурсів і природокористування України Світлана Ковальова

видів покарання. Усі інші ознаки, які можуть привноситися в його поняття (як у легальному, так і в доктринальному визначенні), мало додають до його розуміння, оскільки або повторюють ознаки поняття покарання (наприклад: встановлено у КК, призначається судом), або вказують на властивості, рівною мірою притаманні будь-якому основному покаранню. Певною мірою притаманні будь-якому основному покаранню. Зокрема, будь-яке з них, за загальним правилом, призначається лише у випадках і в межах, встановлених у санкції статті Особливої частини КК.

Щоправда, і держава не повинна мати матеріальної зацікавленості від кримінальних покарань. Тому, на наш погляд, більш справедливим було б стягнення штрафів а користь спеціально заснованого фонду, кошти якого потім спрямовувалися б на відшкодування шкоди, заподіяної злочином, у тих випадках, коли таку шкоду зобов'язана відшкодувати держава (ст. 1177 ЦК).

Розмір штрафу. Сучасне кримінальне законодавство України за прикладом кримінальних законів багатьох європейських держав, відмовилося від обчислення розмірів штрафу в твердих грошових сумах і визначає його в умовних одиницях - неоподатковуваних податком мінімумах доходів громадян (далі - ННМДГ). Періодично українськими вченими висловлюються пропозиції про перехід на обчислення штрафу в інших одиницях, як-то: безпосередньо в національній валюті, у національній валюті або в розмірі заробітної плати чи іншого доходу засудженого за період від одного місяця до п'яти років, у національній валюті або в умовній (фінансовій) розрахунковій одиниці, у спеціально передбачених у КК розрахункових одиницях. Відповідно до ч. 2 ст. 53 КК розмір штрафу встановлюється у межах від тридцяти до однієї тисячі ННМДГ, якщо тільки у статтях Особливої частини не передбачено вищий розмір штрафу. Таким чином, штраф є єдиним із покарань, розмір якого визначається у статті Загальної частини КК з допущенням можливості його недотримання у статтях Особливої частини.

Коло осіб, до яких застосовується штраф. За загальним визнанням українських криміналістів штраф є загальним (універсальним) видом покарання, тобто "покаранням, застосування якого не обмежене в законі ні колом суб'єктів, ні характером вчиненого злочину". Принципово погоджуючись із таким твердженням, слід, однак, згадати про ч. 1 ст. 99 КК, відповідно до якої до неповнолітніх штраф застосовується лише в тих випадках, коли вони мають самостійний дохід, власні кошти або майно, на яке може бути звернено стягнення. Таким чином, загальне коло суб'єктів, до яких може бути застосовано штраф, має один виняток - з нього виведено неповнолітніх, які не мають самостійного доходу, власних коштів

або майна, на яке може бути звернено стягнення. Реалії поточного моменту свідчать про те, що кількість таких неповнолітніх, до яких не може бути застосовано штраф, є досить значне. [6. с. 57]

Висновок. Наприкінці, хочу підкреслити, що штраф є важливим інструментом в сфері правопорядку та регулювання поведінки суб'єктів права. Його правова природа полягає у функції покарання за порушення закону, а також у можливості впливу на економічну поведінку осіб і підприємств. Штрафні санкції сприяють забезпеченню виконання правових

норм, змушуючи суб'єкти додержуватися закону та відшкодовувати можливі збитки суспільству. Однак важливо також враховувати справедливість та пропорційність застосування штрафів, щоб уникнути надмірного тиску на громадян і бізнес-структури.

Література

1. Конституція України: Прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.
2. Кримінальний кодекс України: Прийнятий 5 квітня 2001 р. № 2341-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 21. – Ст. 920.
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Офіційний вісник України. – 2003. – № 11. – Ст. 461
4. Баулін Ю. Кримінальне право України як публічна галузь права // Вісник Конституційного Суду України. – 2005. – № 2. – С. 83–85.
5. Попрас В. О. Штраф як вид покарання за кримінальним правом України: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. – Х.: Нац. юрид. акад. України, 2008. – 20 с.
6. Шаповалова О. А. Штраф як вид покарання за злочини у сфері господарської діяльності // Питання боротьби зі злочинністю: Зб. наук. праць. Вип. 11. – Х.: Кроссруд, 2006. – С. 56–61.